

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 33/03-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. februára 2004 v pléne zloženom z predsedu Eduarda Bárányia a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Klučku, Jána Lubyho, Jána Mazáka, Lajosa Mészároša, Štefana Ogurčáka a Daniela Švábyho o volebnej sťažnosti Ing. L. K., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., K., za účasti E. S., bytom B., ktorou namieta neústavnosť volieb starostu obce Bukovec konaných 6. a 7. decembra 2002, takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu obce Bukovec konané 6. a 7. decembra 2002 vyhlasuje za neplatné.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. decembra 2002 doručená volebná sťažnosť Ing. L. K., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného

advokátom JUDr. J. S., K., za účasti E. S., bytom B. (ďalej len „protikandidátka“). Na výzvy ústavného súdu sťažovateľ svoju volebnú sťažnosť doplnil podaniami doručenými ústavnému súdu 31. januára 2003 a 4. marca 2003.

Sťažovateľ namietal neústavnosť volieb do orgánov samosprávy obce, a to voľby starostu aj volieb do obecného zastupiteľstva obce Bukovec konaných 6. a 7. decembra 2002.

Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 33/03-14 z 5. mája 2003 prijal sťažovateľovu volebnú sťažnosť na ďalšie konanie v časti namietajúcej neústavnosť volieb starostu obce Bukovec. Vo zvyšnej časti, čiže v časti namietajúcej neústavnosť volieb do obecného zastupiteľstva obce Bukovec, jeho volebnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Neústavnosť volieb starostu obce Bukovec konaných 6. a 7. decembra 2002 vidí sťažovateľ v nasledovnom.

V miestnej volebnej komisii bol jeden člen, a to R. M. za SDKÚ. Ostatní 4 členovia boli buď delegovaní KDĽ, alebo menovaní starostkou, ktorá taktiež kandidovala na svoju funkciu za KDĽ.

Pred začiatkom volieb bol bez účasti člena komisie nominovaného SDKÚ vyhotovený zoznam 17 voličov, ktorí požiadali o hlasovanie do prenosnej schránky, lebo sa nemohli dostať do volebnej miestnosti. Traja voliči z uvedeného zoznamu sa však dostavili do volebnej miestnosti a priamo tam hlasovali. Jeden z voličov uvedených na zozname odmietol využiť svoje právo voliť. K voličom zapísaným v zozname boli vyslaní dvaja členovia volebnej komisie (obaja menovaní za členov komisie starostkou). R. M. uprednostnil sledovanie volieb vo volebnej miestnosti pred chodením s prenosnou schránkou.

Sťažovateľ spochybňuje, či tento zoznam bol vyhotovený na základe vyslovených žiadostí jednotlivých voličov. Tvrdí, že bol vyhotovený starostkou svojvoľne, a nie na základe závažného zdravotného stavu voličov. Tvrdí, že existuje dôvodný predpoklad, že voliči hlasujúci mimo volebnej miestnosti do prenosnej schránky mohli byť ovplyvnení členmi volebnej komisie. Domnieva sa, že rozdiel 5 hlasov medzi počtom hlasov odovzdaných protikandidátke (138) a jemu (133) mohol byť ovplyvnený práve hlasovaním mimo volebnej miestnosti.

Sťažovateľ tvrdí, že v priebehu volieb sa členka volebnej komisie A. B. so súhlasom predsedníčky volebnej komisie M. S. vzdialila z volebnej miestnosti a zúčastnila sa v kostole bohoslužby, ako aj následnej spoločenskej akcie, kde sa rozdávali „mikulášske“ darčeky. Po jej návrate prišiel spolu s ňou do volebnej miestnosti väčší počet voličov, sympatizantov protikandidátky.

Taktiež so súhlasom predsedníčky volebnej komisie opustila volebnú miestnosť aj členka volebnej komisie O. F., ktorá odišla nakúpiť do predajne, kde bolo viac osôb. Sťažovateľ v tom vidí možnosť ich ovplyvňovania.

Sťažovateľ navrhol v rámci dokazovania vypočuť ako svedka člena volebnej komisie R. M., delegovaného SDKÚ, a to pre potvrdenie horeuvedených skutočností. Ako listinné dôkazy predložil zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb v obci do obecného zastupiteľstva a starostu obce. [V obci Bukovec sa podľa § 15 ods. 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) nevytvorili okrskové volebné komisie a ich úlohy plnila miestna volebná komisia, lebo tu bol vytvorený len jeden volebný okrsk], vzor hlasovacieho lístka pre voľbu starostu obce Bukovec 6. a 7. decembra 2002 a fotokópiu rukou písaného a upravovaného zoznamu 17 osôb, ktorý sťažovateľ označil ako „zoznam tzv. žiadateľov o vykonanie volieb mimo volebnej miestnosti“.

Sťažovateľ od ústavného súdu žiadal, aby voľby starostu obce Bukovec konané 6. a 7. decembra 2002 vyhlásil za neplatné.

Ústavný súd požiadal o vyjadrenie k volebnej sťažnosti protikandidátku, ktorá v podaní doručenom ústavnému súdu 11. júna 2003 k veci uviedla, že pri príprave a vykonaní volieb postupovala ako starostka obce podľa volebného zákona a podľa príslušného pokynu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Zabezpečila doplnenie volebnej komisie, lebo svojich predstaviteľov delegovali len dve politické strany, ako aj odovzdanie volebnej miestnosti a ďalších náležitostí predsedníčke volebnej komisie. Volebnú sťažnosť považuje za nedôvodnú, lebo pri konaní volieb nedošlo k porušeniu zákona. Sťažovateľ nenavrhol žiadny dôkaz na podporu svojich tvrdení. Svedok, ktorého výsluch navrhuje, ich nemôže potvrdiť, lebo zotrval vo volebnej miestnosti a nebol pri hlasovaní do prenosnej schránky mimo volebnej miestnosti.

III.

Ústavný súd si podľa § 62 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyžiadal od obce Bukovec volebnú dokumentáciu.

Dňa 19. augusta 2003 sa uskutočnil výsluch svedkov: R. M., O. F., A. B. a M. S. Výsluch uskutočnili sudcovia ústavného súdu Ľubomír Dobřík a Eduard Bárány. Prítomný bol aj právny zástupca sťažovateľa advokát JUDr. J. S. Sťažovateľ a protikandidátka nevyužili svoje právo a neboli pri výsluchu prítomní.

Ústavný súd vypočul ako svedkov uvedené osoby z nasledovných dôvodov. Svedka R. M. navrhol sťažovateľ ako podľa jeho tvrdenia jediného člena volebnej komisie, ktorý nebol „určený“ protikandidátkou. Ostatných svedkov vypočul ústavný súd preto, lebo podľa tvrdenia sťažovateľa sa podieľali na tom, v čom vidí dôvod neústavnosti volieb.

Právny zástupca sťažovateľa na úvod vyhlásil, že v plnom rozsahu trvá na volebnej sťažnosti a žiada vyhlásiť voľby za neplatné.

Svedok R. M. na otázky uviedol, že jeho do komisie nominovala SDKÚ a nevie, kto nominoval ostatných členov. Volebnú miestnosť opustila A. B., ktorá uviedla, že ide do kostola, a to asi na hodinu. Pri jej návrate prišlo viac starších ľudí, ale nevie, či prišli s ňou alebo preto, lebo skončila omša. Volebnú miestnosť opustila, no nevie na ako dlho aj O. F. a nevie, či s ňou prišli ďalší voliči.

Zoznam voličov žiadajúcich o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti mali pripravený M. S. a zapisovateľka I. K. On nevidel, že by niekto žiadal o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti. Predsedníčka komisie mu povedala, že na zozname uvedení občania sa telefonicky dožadovali možnosti voliť mimo volebnej miestnosti. A. a J. S. prišli voliť do volebnej miestnosti, hoci boli aj na spomínanom zozname. Komisia im umožnila voliť.

Svedkyňa O. F. na otázky uviedla, že do volebnej komisie ju menovala starostka (v konaní pred ústavným súdom protikandidátka). Táto menovala aj A. B. a ešte jedného člena. Druhý deň volieb odišla pred 12.00 h na cca 15 minút do obchodu, kde bol len jeden občan. Nikoho tam neagitovala. Svedkyňa nevie, kto spracoval zoznam osôb žiadajúcich voliť mimo volebnej miestnosti.

Z vlastnej vôle ústavnému súdu oznámila, že R. M. chcel sedieť uprostred volebnej komisie a viac razy z chodby telefonoval mobilom. Tvrdil vraj, že má „direktívy“, kde má sedieť, a že má všetko kontrolovať.

Svedkyňa A. B. na otázky uviedla, že do volebnej komisie ju menovala starostka a nevie, kto nominoval ostatných členov. Dňa 6. decembra 2003 bola asi o 17.30 h omša, pri ktorej sa rozdávali deťom darčeky. Išlo o vec cirkvi. Hneď po omši sa vrátila do volebnej miestnosti a podujatia s darčekom sa nezúčastnila. Nikoho neagitovala. Zároveň s ňou prišlo viac voličov preto, lebo tiež išli z omše voliť, čo je v obci bežné. Mnohí bývajú v obci ďaleko, niektorí až 3 km, a preto spojili omšu s voľbami. O zostavovaní zoznamu osôb, ktoré žiadali voliť mimo volebnej miestnosti, nič nevie. Toto zabezpečovala predsedníčka volebnej komisie. Ona kontrolovala totožnosť voličov a vyznačovala

v zozname, kto volil. Nevie o tom, že by niekto z osôb uvedených na tomto zozname prišiel osobne voliť. Svedkyňa uvádza, že nie je príbuznou E. S. a nevie, že by niekto z komisie bol príbuzný. Členkou komisie sa stala, lebo ju o to požiadala starostka.

Svedkyňa M. S. na otázky uviedla, že predsedníčkou volebnej komisie sa stala na základe dohody. Bola nominovaná KDĽ. V komisii boli aj zástupca SDKÚ a členovia menovaní starostkou. Členku komisie pani B. uvoľnila na omšu na sv. Mikuláša. Pri jej návrate prišli nejakí voliči. V obci je bežné, že občania idú voliť cestou z alebo do kostola, práce alebo obchodu. A. B. uvoľnila, lebo vie, že sa pravidelne zúčastňuje bohoslužieb. Na druhý deň uvoľnila O. F., aby si išla nakúpiť, ale nepamätá sa, že by s ňou bolo prišlo naspäť viacero voličov. V zozname osôb žiadajúcich o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti boli uvedení starší občania. Počet osôb, ktoré v ňom boli uvedené, si nepamätá. S prenosnou schránkou išli ona a zapisovateľka komisie. Člen komisie R. M. chcel byť v strede komisie, lebo mal vraj také „direktívy“ a robil si poznámky do zošita, ale nevie, či je to ten zošit, ktorý má dnes pri sebe.

Po ukončení výsluchov svedkov bola v ich prítomnosti otvorená zapečatená volebná dokumentácia. Prítomní členovia volebnej komisie potvrdili, že zapečatenie volebnej dokumentácie je neporušené a spoznali pri tom svoje podpisy. K obsahu volebnej dokumentácie nemali pripomienky.

Prepočítaním hlasovacích lístkov pre voľby starostu obce Bukovec konaných 6. a 7. decembra 2002 sa zistili nasledovné počty platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov: Ing. L. K. 133, E. S. 138, M. K. 60, P. G. 31.

Tieto údaje sa zhodujú s údajmi uvedenými v časti V na strane 6 zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb v obci Bukovec do obecného zastupiteľstva a starostu obce okrem počtu platných hlasov odovzdaných v prospech P. G., pre ktorého bolo podľa zápisnice odovzdaných 30 hlasov.

IV.

Sťažovateľ namietal porušenie volebného zákona a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy aj pri hlasovaní do prenosnej volebnej schránky mimo volebnej miestnosti. Vo volebnej sťažnosti okrem iného uviedol: „... voliči, ktorí hlasovali mimo volebnej miestnosti mohli byť pri hlasovaní ovplyvňovaní členmi komisie...“ Vychádzajúc z volebnej sťažnosti ústavný súd zisťoval, či pri hlasovaní mimo volebnej miestnosti bol zachovaný zákonom predpísaný postup.

Podľa § 31 ods. 6 druhej vety volebného zákona vyšle volebná komisia k voličovi, ktorý požiadal o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou. Svedkyňa M. S., ktorá bola predsedníčkou volebnej komisie, uviedla, že s prenosnou volebnou schránkou išli za občanmi, ktorí požiadali o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, ona a zapisovateľka volebnej komisie. Z § 11 a § 11a volebného zákona vyplýva, že zapisovateľ nie je jej členom, ale odborným poradcom a zabezpečuje organizačné a administratívne záležitosti súvisiace s prípravou a priebehom rokovania volebnej komisie (§ 11a ods. 1 volebného zákona). Zapisovateľ je do funkcie ustanovený ináč ako člen volebnej komisie, na jej zasadnutí má p o r a d n ý hlas a nezahŕňa sa do počtu členov volebnej komisie. Samotný fakt, že skladá sľub rovnakého znenia ako člen volebnej komisie, ho nerobí členom volebnej komisie.

Preto ústavný súd pokladal za potrebné preveriť ďalším dokazovaním, či s prenosnou volebnou schránkou išli za občanmi, ktorí požiadali o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, len jedna členka (predsedníčka) volebnej komisie a zapisovateľka volebnej komisie. Dňa 16. decembra 2003 sa uskutočnil výsluch I. K., ktorá pôsobila vo voľbách do orgánov samosprávy obce Bukovec konaných 6. a 7. decembra 2002 ako zapisovateľka miestnej volebnej komisie. Svedkyňa I. K. potvrdila, že s prenosnou volebnou schránkou išli za voličmi, ktorí požiadali o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, predsedníčka volebnej komisie a ona.

Právna úprava požadujúca, aby s prenosnou volebnou schránkou išli za voličmi, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, dvaja členovia volebnej komisie, predstavuje významnú záruku regulárnosti volebného aktu aj v prípadoch, keď sa volič nemôže dostaviť do volebnej miestnosti, a tým aj garanciu výkonu aktívneho volebného práva vyplývajúceho z čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy. Volebné komisie zabezpečujú riadny priebeh volieb aj vzájomnou kontrolou svojich členov. Minimálnou požiadavkou majúcou garantovať riadny výkon volebného aktu aj v prípade tých občanov, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, je prítomnosť dvoch vzájomne sa kontrolujúcich členov volebnej komisie. Právna úprava tejto časti volebného procesu svojou formuláciou a významom pre regulárnosť volebného aktu nepripúšťa žiadne „náhradné riešenia“ spočívajúce v zastúpení člena volebnej komisie jej zapisovateľom.

Ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 1/00 vyslovil: „Neprávny postup pri zabezpečení hlasovania mimo volebnej miestnosti (nedodržanie tajnosti hlasovania, nezabezpečenie potrebného počtu členov okrskovej volebnej komisie pre takéto hlasovanie) a pri sčítavaní hlasov v okrskovej volebnej komisie (aktívna účasť inej osoby) môže byť v príčinnej súvislosti s výsledkom volieb a tento výsledok volieb môže významnou mierou aj ovplyvniť. Dôsledkom takýchto porušení zákona je aj porušenie ústavného volebného práva a jeho princípov.“ K uvedenému právnomu názoru dospel ústavný súd v situácii, keď za voličmi, ktorí požiadali o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, išla len sama predsedníčka volebnej komisie, čiže pri výkone ich volebného práva mimo volebnej miestnosti nebol prítomný zákonom predpísaný počet členov volebnej komisie.

Obdobná skutková situácia nastala aj pri voľbách v obci Bukovec, kde bola pri výkone aktívneho volebného práva mimo volebnej miestnosti tiež prítomná len jedna členka volebnej komisie, hoci zákon výslovne vyžaduje prítomnosť dvoch členov volebnej komisie. Zapisovateľka, ktorú volebný zákon nepokladá za členku volebnej komisie, tu nemôže nahradiť člena volebnej komisie. Vzhľadom na počet voličov, ktorí hlasovali mimo volebnej miestnosti do prenosnej volebnej schránky v prítomnosti len jednej členky volebnej komisie (14), a na rozdiel len 5 hlasov medzi počtom odovzdaných hlasov sťažovateľovi (133) a protikandidátke (138) mohol počet hlasov odovzdaných do prenosnej

volebnej schránky len v prítomnosti jednej členky volebnej komisie ovplyvniť výsledok volieb, teda kto bol zvolený za starostu obce Bukovec.

Ústavný súd dospel k záveru, že v okolnostiach prípadu je nutné vyhlásiť voľby starostu obce Bukovec za neplatné v dôsledku porušenia § 31 ods. 6 volebného zákona, ktoré spočívalo v tom, že pri hlasovaní do prenosnej volebnej schránky mimo volebnej miestnosti bola prítomná len jedna, a nie dve členky volebnej komisie. Preto ústavný súd neskúmal, či ďalšie sťažovateľom uvádzané údajné nedostatky priebehu volieb mohli znamenať také porušenie volebného zákona alebo ústavy, že by tiež v prípade ich potvrdenia odôvodňovali záver o vyhlásení volieb za neplatné.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2004